

Glasilo Slovenske Krajine

NOVINE

Prihaja vsako nedeljo.

Cena na leto doma 20 Din. V Ameriko cena na leto 70 Din. Cena M. Lista je doma 5 Din, v Ameriko 30 Din. ki oba lista majo i sirote dobijo kalendar brezplačno. Ki pa samo ednoga, ga dobijo za polovično ceno.

„Vredništvo i opravištvo Novin je v Črensovcih, Prekmurje“.

Vrednik Klekl Jožef, vp. plebanos v Črensovcih.

Rokopise i naročnino pošiljajte na uredništvo ali opravištvo Novin v Črensovce, Prekmurje. Oglasi, (inzerati) se tudi tu sprejmajo. Cena ednoga kvadratnoga centimetra za ednok en dinar za večkrat popust od 5% do 40%.

Glejte pravico!

Gospodje narodni poslanci! V zvezi za zakonom o budgedskih dvanajstinah za mesece julij, avgust i september, se je predložo obširen finančni zakon, ki vsebuje poleg nešternih potrebnih členov celo vrsto členov, ki ne spadajo v te zakon in celo vrsto členov, ki ukinjajo ali izpreminjajo obstoječe zakone, vsebuje določbe, štere bi bilo treba vrediti s posebnimi zakoni. Naši finančni ministri so majstri v sestavi finančnih zakonov. Zavolo toga se finančni zakoni upravičeno primerjajo s ciganskov turbov, v šteroj je nekaj dobrih stvari, poleg toga pa dosta nepotrebne navlake. Med členi, štere trbej vrediti s posebnim zakonom, so členi 18.—20. Členi 18.—20. delajo predigro i uvod v novi davčni sistem. Te novi davčni sistem bi mogoče bazirati na pravičnom fundamenti, ka pa na škodo falí v teh členih. Novi davčni sistem more zvednačiti dače v celoj državi. Zato je potrebno, da si predložimo bar v glavnih potezah davčne sisteme, ki v naši državi valajo.

Srbski zakon o neposredne dače iz leta 1884, stoji na sistemi dače na prinos zemlišča, zgradb, kapitala, fabrik i osebno noga dela. Na glavni fundament davčne znanosti — na davčno vednakost se ne gleda.

Na odredbo členu 2. da se plača dača po premoženji vednako z davčnov i gospodarskov močjov, se ne gleda. Te sistem izključuje tehnični predpis dače po gospodarski moči, vsakšega posebi šteri jedini je pravični fundament za vednako razdelitev davčnih bremen. Pri tom sistemi se ne gleda na osebno stanje, duševno i telovno sposobnost, bremena i obveze, štere nosi davčni objekt ali njegov prinos, i vse druge socialno-politične momente.

Objektivno vednakost zemliškoga davka izključuje okolnost, ar nega katastra parcel, nega katastra zemle, nega katastra kulture i lastnosti zemlišč. Zato je dače po prinosi zemlišča ne mogoče pravilno predpisati.

Razdelitev dač po rodovitnosti je nezadostna, ar je ne popisana vsa zemlo. Dača na zemlišče je ne vednaka. Izjeme za varaška zemlišča i grede, od šterih se plača dača po vrednosti, ešče povekšavajo davčno nevednakost.

Od dače na hiže so vžete kmečke hiže na vesnicah, iz fiskalnih razlogov je pa vpelana dača na poslopja kot progresivna dača.

Davek na osebno delo je že prestara forma davčnoga zakonodajstva. Bilo bi potrebno, da se ta dača kak v drugih naprednih državah tak tudi pri nas odpravi.

Dača na prinos od kapitala fabrik i osebno noga dela je progresiven. Pri celom srbskom davčnom sistemi zapazimo skakanje iz zmešanja v zmešanje brez vsakšega principa.

Zdaj pa pridem k bosanskim davčnim zakonom. Pri bosanskih davčnih zakonih je davčna vednakost nepoznana, štera se

niti v zakoni ne omenja. Glavne forme izhajajo iz torskoga davčnoga prava. V bosanskom davčnom zakonodajstvu mamó dve vrsti zemliških dač:

a) Desetinski pavšal i

b) dača po vrednosti. Desetinski pavšal je stara torska desetina, ki se je poprejk določila za vsako leto. Računi, ki so določeni za vsakšo davčno občino, so pogrešni, nepravilni i neredni. Predpisi i pobiranje toga davka so največkrat bili prepuščeni samovoli desetara.

Zmešani je tudi njegov fundament. Gleda samo na haskov zemlišča. Vidimo zato velke razlike v posameznih ednom i drugom kraji Bosnije, čeravno so te pokrajine venako obdelane, venako pognojene in se nūcajo venake vnožine semena.

c) Druga vrsta zemliške dače je dača po vrednosti. Ta delno premoženska dača po vrednosti zgradb je torska.

d) Najemninska dača se omejuje samo na pravo najemnino. Vrednost lastnoga stanovanja se obdavči z nizkov dačov po vrednosti.

e) Slabi so davčni zakoni glede osebnih davkov, izvzemši one od rednih plač. V Sloveniji i Dalmaciji je vpelana za ublaženje nevednakosti dače po velikosti dohodkov. Ta dača na osebne dohodke se pobira tudi od onoga dohodka, ki je v prinosi objekta že obdavčen. Mešani sistem ne odgovarja zahtevam modernoga davčnoga zakona.

Hibe pravih dač, da se ne gleda na bremena i obveze, ki slonijo na objekti, se ne odpravijo z dohodninov. Glavni znak te dače je, da se dohodek dvakrat obdavči. Davčna nevednakost se popravlja po dohodnini le malo. Dohodnina bi bila samo te popravek davčne nevednakosti, či bi se fundament za prave dače vsako leto pregledno.

V Horvatskoj i Vojvodini obstoji poleg dače po dohodkih i dohodkov tudi dača na premoženje. Na dohodek stvari se naloži ponovo dača. Stvarno je dobiček od kapitala i zemlišča trikrat obdavčen. (Davek na prinos, dohodnina i davek na premoženje).

Nekaj posebnoga zakonodajstva v Hrvatskoj, Slavoniji i Vojvodini je tecivarina prvoga i drugoga razreda. Tecivarina je nekša vrsta dače na osebo, štelo se je obdavčiti prihod od dela s poprejk določenov svotov, a se je ne mislilo na to, da se v včasih trikrat obremeni prihod od dela. (Dača po prinosi, dohodnina, tecivarina). Davčni sistem v teh krajih ne predstavlja logične enote, zgrajene na gotovih fundamentalnih istinah, je ne sistem, nego mešanica vsefele davčnih vrst.

Vsi tej sistemi se jako razločujuje, vsefele razlike obstojijo glede plačivanja dač v pokrajinah i zato trbej izenačenje dač po davčnoj reformi. (Klici na desnici: Tak je!)

Nastane pitanje, kak se naj reši to? Po členu 116. ustave se dača plača po

davčni moči i bogastvi. Davčna moč kak merilo za predpis dače i progresivnosti so navuki davčne znanosti, po šterih šče ves kulturni svet izvednačiti davčna bremena.

(Dale)

NEDELA.

Po risalah. IX. Evang. sv. Luk. XIX. 41—47. Jezus joče nad nepokornim Jeruzalemom.

Pokoro delajmo.

Gospod joče v denešnjem evangeliumi, ar mi ne jočemo. Pa vsi bi mogli, ar vsi smo grešili. Joč je glas, je sad pokore, štera v nebo pela. V sv. pismi čtmo, ka je: „K njemi (Jezuši) pristopila mati sinov zebedeušovih i ga prosila: „Povej, naj sedita mojiva sina eden na tvojoj desnici a drugi na tvojoj levici v tvojem orsagi.“ (Mataj 20, 20—21). Sv. Janoš, čisti mladenc i sv. Jakob, veliki sveti mož, oba apoštola sta bila zebedeušoviva sina. Za teva je prosila mati njiva ne žene, ne bogastvo, ne — nego veliko diko v nebesaj. Zaistino sveta prošnja je bila to. Pa vendar jo Gospod ne posluhno, nego je odgovoro, ka se ta samo te more spuniti, če spijeta kelih, šteroga njima on točo bo. To je če sta pripravleniva trpeti, pokoro delati. Vidite, ešče od nedužnih, svetih duš zahteva Jezus pokoro, če ščejo te priti v nebesa, da od prvih mest v nebi niti ne govorimo, ar je to po Jezušovih rečeh tistim prihranjeno, štere je večni oča za to zvolo. Moramo se zato mi grešniki tem bote pokoroti, če se ščemo zveličati. A glejmo 1) ka je pokora? 2) kak jo moremo delati? i 3) ka bo z nami, če je ne bomo delali?

Ka je pokora? Jakost, to je nagnenje, pripravljenost na dobro. A na kakšo dobro moremo biti nagnjeni? Na trpljenje, zatajuvanje, joč, naj s tem za svoje grehe dobroga Boga pomirimo. Greh najpre neskončno razžali dobroga Boga i pomiri se On samo po pokori. Če ti draga duša, na priliko, lažeš, krađeš, v cerkvi šepečeš, starišov ne bogaš i če to samo jedino ednok včiniš i če te tvoj greh samo teliko vaga kak edno makovo zrno, itak ž njim trikratno razžališ Gospoda Boga i. Tisto dušo, štero je On stvoró, za štero je na križi vmro i pri sv. krsti v najlepšo opravó obleko sinov božih — to dušo ž njim zamažeš, zgrdiš. Lepote, štera se razleje na duši po krsti ali dobroj sv. spovedi, svet nema i je niti zapopasti ne more, vekša je od njega. I to lepoto si zamazo, si raztrgao, gda si grešio. 2. Gda si grešio, se je Bog razrdo na tebe. Ne more te viditi, ar njegovo od sunca čistejše oko smeti ne more gledati. 3. Po grehi si postao ropar. Gospod te je zato stvoró, da Njemi služiš. A če ti raj maš nečistost kak Njega, če ti zapovedane postne dneve meso bole deši, kak sladki haski njegovoga posta, če ti svoj gut bole štimaš kak svojega Zveličitela raztrgano predrago srce — si ropar hūdoben, oropao samoga svojega Boga, oropao si ga njegove časti, štera samo Njemi ide i nikomi drugomi. Ti si jo pa drugomi dao, ka je samo njemi slišio. Zato terja on to svojo čast nazaj tak na tom kak na ovom sveti tak od tebe kak od vsakoga grešnika. Smileni Bog! Pa na drugom sveti vso večnost jo terja zobstom nazaj z večnoga pekla. To trojo hūdobijo sem doprineso, gda sem grešio, to trojo hūdobijo moram popraviti, če se ščem zveličati. I ne smem pozabiti, ka sem to trojo hūdobijo včino z vsakim jednim svojim grehom. Grdstijoj si moram z duše doloprati, dobroga Boga moram pomiriti i kaštigó zasluženo moram prestati. Nega druge poti v nebo. Kelih, šteroga mi Gospod za moje grehe natočo i mi ga ponija, moram vzeti i ga sprazniti. Moram se ubogi grešnik pokoriti.

Domača politika.

Govor poslanca Klekl Jožefa v zakonodajnom odbori.

Dovolite mi, gospodje, da spregovorim v imeni našega kluba par kratkih reči. Ne bom govoril o 7. točki, ar je od te že podal svojo izjavo gospod dr. Hohnjec. Pripomnim samo toliko, da je po mojem 7. točka prišla zato v vladin predlog, ar je vlada štela na videz braniti našo ustavo. A jaz pa trdim, da če je ustava svetinja, kak trdi vlada, za celo državo, bi vlada če bi bila dosledna, bi za kršitev štere koli točke v ustavi morala predlagati zabranitev dostopa v državno službo. Ali njeni nameni s tem predlogom so drugi. Toda od toga je govorilo že, kak rečeno, g. dr. Hohnjec. Preidem na 4. točko. V toj točki vidim pomanjkljivost v tom, da se ne zabrani dostop v državno službo onim osebam, štere so udane razvuzdanosti in strasti pijanosti. Zato je po mojem mnenju člen 4. pomanjkljiv.

Državni službenik ne služi samo državi, on je zednim tudi predstavnik države. Mislim, da razvuzdanosti i strasti pijanosti vdan službenik ne more ni verno služiti državi, ne more ni predstavljati ugleda države. Državni uslužbenec je žlep — prekop, skoz šteroga tečejo blagoslovi države do src državljanov. Če je pa ta prekop v podirajočem se stanju, če je porušen, kako more potem odvajati blagoslove države do državljanov? V takšem stanju je pa vsaki službenik, ki je vdan razvuzdanosti i strasti pijanosti, ako je to poznano cognitione juris ali cognitione facti, to je če je poznano to potom sodnije ali pa potom javnosti. Takši uslužbenec ne more uživati ugleda, ar v njem nej moralne podlage, nej moralnoga fundamenta, zato pa tudi ne more uplivati na svoje sodržavljane, da bi po njem se bogateli z ugledom do države. Vsaki zakon sloni na morali, cilj vsakega zakona mora biti pošten. Če toga cila nej, potem zakon sploh ne obstoja. A zakon sam po sebi, pa naj bo tudi najboljši, je mrtva stvar. Zakon oživi v službeniki, v uradniki. On ga aplicira. Toda čestnik, ki je zakopao svojo jakostno neodvisnost, či je rob razvuzdanosti, neje v stani, da izvršava zakone, da ne bi pri tem trpela pravica ino poštenost posameznika i cele države. Vsem nam je odkrita tajnost, da takši uslužbenci, ki so zapadli strasti razvuzdanosti i strasti pijanosti škodijo posameznikom i celoj državi. Poznam slučaj, ka je na veliko škodo naroda i države strasti pijanosti vdan državni uslužbenec falzificirao grüntovnice i se tem ne same občuten kvar včino nedužnoj stranki, nego še vničo ugled vsega uradništva v tistom kraji. Oblast je znala, da je vdan pijanosti ino da je zavolo toga že tudi izgubo službo. Pa vendar ar so to zahtevali interesi neke stranke, je bio v kratkom pali sprejet nazaj v službo. Istina je, da jo je zdaj ponovno zgubo, ali njegova odstranitev

desetletja popraviti ne more moralne ino gmočne škode, ki jo je povzročo s svojim delovanjom. Vse to bi se lahko a principio preprečilo, če ne bi bio sprejet v državno službo. V interesi uradništva samoga je končno še potrebno, da se ne sprejmejo v državno službo taki ljudje, ki so vdani strasti razvuzdanosti ali strasti pijanosti. Kak izolacija ne samo (ločitev betežnika) da ne škodi, temveč nasprotno hasni betežniki ino vsej okolici, ravno tak hasni, če se strasti razvuzdanosti ino pijanosti vdana oseba ne sprejme v državno službo, vsem uradnikom ino celoj državi.

Na podlagi teh izvajanj predlagam, da se 4. točki doztavi, da ne more biti sprejeta v državno službo ona oseba, ki je vdana strasti razvuzdanosti i pijanosti, če je to poznano potom odloka rednoga sodišča ali potom javnosti.

Poslanec Josip Klekl: Člen 19. določa, da se službenik odpusti iz službe, če ga dotična komisija oceni, da ne more postati stalen. Izjemno more ostati še eno leto provizorično v službi, a se mu to leto ne šteje v napredovanje.

Po mojem mnenju vsebuje ta člen neko nepravilnost in sicer zaradi tega, ker je uradnik in službenik že zadosti kaznovan, če mora 4 leta službovati, pa še ni zagotovljen, da bo sprejet stalno v službo.

Nočem trditi, da komisije ne bi sodile pravično, vendar se pa pri najboljši volji večkrat zgode kaki prestopki in se marsikateremu službeniku zgodi lahko velika krivica.

Iz teh razlogov in iz razlogov socialnega čuta predlagam, da se službeniku, ki služi že 4 leta, računa tudi to 4 leto poskušnje v napredovanje, če mora radi komisijske ocene ostati še eno leto provizorično.

Moj predlog se glasi: „Ali mu se ta godina mora računati za napredovanje.“

Svetovna politika.

Komaj ednok se je resan začnol misliti na to, da se začne graditi fundament pravoga svetovnoga mira. Lejko pravimo, da so rimski oča papa dali začetek tomi deli s svojimi rečmi, od šterih smo zadnjikat že pisali. Papa so tak lepe tanače dali, kak se lejko postavi pravi mir na sveti. Teh njegovih tanačov so se poprijali posebno Nemci i so resan začnoli takše pogoje stavlati za sporazum, štere so tudi cilo Francozi pripravili sprejeti. Posebno so pa naklonjeni tem tanačom Angleži i Belgijci. Angleži zdaj resan se neščejo več špilati, nego se bodo začnoli pogajati z Nemci, tudi či Francozi nedo šteli. Ar bi na te način potem bilo vekše nesoglasje med Anglijov i Francijov, se trudi posebno dosta češki minister dr. Beneš, da bi

pripravo obe državi, Anglijo i Francijo, pa tudi vse druge države, štere kaj briga nemško pitanje, do toga, da bi resan začnoli delati za pravi red i mir. Či se to dosegne, potem bomo lejko pričakovali bar za kratka leta mirne čase. Ovak se zdaj vsakša država briga s seboj, da si vredi notranje razmere.

Uradna naznanila.

Nove lovske karte se izdajajo za čas od dneva 1. avgusta 1923. do dneva 31. decembra 1924. — Za vse vrsta kart se plačuje vednaka taksa 21 dinarov 25 para za pokrajinski lovski zaklad. Delajo se sledeče vrste lovskih kart: 1. Državna lovska karta, i to: za lastnike i arendaše lova za čuvaje, šterim se nemre dati znižana lovska karta. Vsi tej plačujejo že omenjeno takso i ešče 42 Din. 50 para, či nejdejo lovit s psom, 56 dinarov 70 para, či majo psa, 70 dinarov 85 para, či majo dva psa, 85 dinarov, či majo tri ali več psov. — Državni logarski služabniki plačujejo samo 21 dinarov 25 para takse. Ali na kartah morejo meti napisano, da druge takse ne plačujejo. 2. Lovske karte dobijo tudi gojenci lovskih škol, s temi pa smejo strelati samo v šolskom kraji. 3. Znižane lovske karte dobijo tudi zapriseženi lovski čuvarje. Plačajo pristojbino 21 dinar i 25 para druge takse so prosti. Po edna karta se dobi samo na 500 hektarov loga. Dobi se na prošnjo pri Direkciji šum v Ljubljani. (U. L. 63.)

Davkoplačevalcom se morejo na zahtevo dajati davčne knjigice. Finančna direkcija v Ljubljani nam sporoča, da so davčni uradi zavezani davkoplačevalcom dajati na želo davčne knjigice proti plačilu 1 dinara. Či bi davčni uradi ne šteli teh knjigic dati davkoplačevalcom, se naj vsigdar to naznani finančni delegaciji. — Kr. finančno okrajno ravnateljstvo v Maribori.

Glasi.

Slovenska Krajina.

Prekmursko cerkveno vprašanje. Pod tem naslovom neki cerkve se boječi i moliti neznajoči liberalci zeva v Slov. narodi proti našoj duhovščini, napada to i m. püšpeka Mikeša pa zahteva, naj pride naš kraj pod mariborsko püšpekijo. Mi tomi i vsem blagoslovlene vode se boječim vi vino i pivo se potapljaočim junakom odgovorimo, ka naj se držijo svojega načela: proč politiko od vere. Ne vmešavajte se v cerkvene reči zavolo vaše nacionalne—orjunaško razbijačka i pijanske politike. Vi cerkev sovražite — püštite jo zato pri miri i ne brigajte se za njeno ureditev v našem kraji. To je delo cerkve i naše vlade. Naši cerkveni krogi vodijo račun od toga pa je bodo že rešili tak kak de na vekši hasek dušam. Te hasek zahteva i mi smo tudi za to, ka se to pitanje reši tak ali etak, nego liberalnih verosovražnih škrampljov ne trebe tu coj držati. To je delo cerkvenih krogov. To si pa vüprosimo, ka bi što za toga volo napadalo püšpeka ali duhovnike. Obrnite se na vlado v Belgrad ali v Rim, nedužne pa püštite pri miri.

Dijaki, ki so z dobrim uspehom končali 4 gimnazijske razrede i majo poklic za redovno življenje i želejo stopiti v Horvaško frančiškansko provincijo sv. Cirila i Metodija, naj se obrnejo na: Frančiškanski provincijalat v Zagrebu Kaptol 9.

Fabijola

ali

Cerkev v katákombaj.

I. Mir.

Krščanska hiša.

Tudi nekaj priporočil njemi je dao Polikarp do kristjanov i nekaj penez. — Gda sò se vsi vrnili v hišo, je Krošče staò pri vratih i gledao za odhajajočim z milimi pogledi; bili so približno takši, kak ednoga očo, šteri gleda za svojim sinom zapravlivcom.

Mulo je meo vzeto samo do velke ceste, ar je bilo Kromacijovo posestvo precí delec; pri velkoj cesti v Fundi pa je dobo drugo pomoč za nadaljno pot. Kraji, po šterih je jahao, so bili neizreklivo lepi; vse je stalo v najlepši jesenski krasoti i obilnosti; ali za vse to veličanstvo se je malo brigao naš popotnik. Bole kak lepe jesenske gorice i bistri potoki, bole kak čisto modro nebo, se njemi je dopadnol velko mesto Rim s svojimi gredami i toplicami —

samo za takše krasote se je brigao njegov duh. Zdj pred seboj v misli zagledao samotno sobo v kopališči i v njoj so sedeli lakomni igralci, tudi on hitro zgrabi za kocke, ali naednok se njemi prikaže za stolom mill proseči obraz Polikarpov. Opet njemi kaže duševno oko sto, puno dragih jestvin i ognjenoga zlahtnoga vina, ali opet ga preplaši duhovnikov obraz. Vsigdar bole hitro je šo, da prle pride do vsega toga veselja, — sirmak je pa ne vido gnjilobe, goljufije i razvuzdanosti gizdavoga casarskoga varaša; ne je znao, da sta igra i nezmernost samo vrata do vse hüdobje.

Med takšimi mislimi zagleda pred seboj neki varaš; „Fundí,“ zamrma i segne po svojih pismih, ar je meo edno tu dati. Gda pride v mesto, pita za stanüvanje vučenika Kasijana, najde ga i njemi izroči pismo. Prisrčno sprime starček našega tujinca i njemi med jestvinov pripovedavle svoje dogodke. Rojeni je bio Kasijan v Fundi i napravo je v Rimi svojo vučnico, od štere smo že gučali v začetki naše pripovisti; ar so ga pa poznali za kristjana i se

je bojao, da bi se gde zavolo njega začnol preganjanje, je pribežao v svoje rojstno mesto i tudi tu začnol včiti. Torkvat je povedao vse odkritosrčno kak svojemi brati; komi je pa skoro sama hüdoba vdihnola miseo: „Ka pa či bi mi vse to ednok pomagalo do penez?“

Drugo zajtro vzeme slovo, pravi, da ma v mesti ešče nekaj opravkov i ide. Küpi si lepšo obleko, i da bi Fabijolino pismo kak najprle ta dao, si preskrbi dva bistriva konja, i tak je šlo jako hitro po dnevi i po noči notri do Rima. Pred mestom obleče novo obleko i stopi med mogočno zidovje, v svojo pogübo.

Prva pot je bila k Fabiji, da njemi dá hčerino pismo. Te ga prijazno sprime, pita po tom i onom i ga nazadnje pozove na večer k večerji; Torkvat se je toga ne brano preveč, nego šo je i si poiskao lepo stanüvanje, kakše se je po njegovih mislih spodobilo zdajšnjoj njegovej lepšoj obleki bogastva.

Dale

Cerkvene vesti. Vlač. g. Štefan Varga, kaplan pri Sv. Jürji so premeščeni v Gornjo Lendavo, vlač. g. Andrej Berden pridlo k Sv. Jürji za kaplana.

Važno za izseljence v Ameriko. Izseljenci, ki potujejo v New-York ali pa prek New-Yorka, se opozarjajo na novo ustanovljeno Društvo za pomoč potnikom v New-Yorku, ki je ustanovilo službo spremljevalcev (guide service) za nanovo prišle izseljence. Vsak izseljenec dobi brezplačno spremljevalca, ki ga napoti k sorodnikom ali spravi prek New-Yorka na zaželjeno mesto. Cio novoustanovljenega društva je napraviti konec iskoriščavanja potnikov po vsefele sleparijah itd.

Ka je vse mogoče v Lendavi? Edno zajtró se napotim, do se malo navžijem friškoga zraka. Ali joj! gda sam prišeo na cesto, nesam znao, ali senjam ali je pa istina. Vej sem pa ne več v Lendavi, to je Sicilija, to je pod Etnovl strašen dim, prah, sam ne vem, ka je bilo, samo sem se že začeo dišiti, bio sam zagvišem, da je to Etna ali pa so se hapile Lendavske gorice pepio vó lúčati — začno sem bežati. Hvala Bogi, včasí sem varao Lendavske pometaçe, ali to je bio moj strah — Etna! tej so s svojimi meklami napravili cele oblake, ne díma ali pepila, nego so pometali prah po cesti. Včasí se mi je malo srce pomirilo. Ali vse edno sem mogeo dele bežati ináč bi se zadušo od strašnoga praha; bio sem sit ne sem več bio potreben zajtrka. Priporočam gospodom uradnikom i obrtnikom, naj vsakšo zajtro s svojov familijov ednok maršerajo gor pa dol po Lendavi, pa nede potrebno trošiti za zajtrk. A gospod po voli božoj i naroda gerent Lendavski de zadovolen, či de gratis (zóbstom) bar uradnikom i obrtnikom davao zajtrk. Priporočam g gostilničarom i trgovcom, da si zemejo v zgléd gospode varaške poglavare i naj idejo siromakom na pomoč, kak je šteri mogoči. Istina, či ednok palik spadne dežč, zbogom túdi te pomoči! Bog živi g. gerenta, a smrt draginji. Pa na videnje drugóč! — Redivivus.

Vsi, ki idejo v Ljubljano na katoliški shod koncem meseca augusta, naj naznanijo to do 5-ga augusta vkúp, ali posamezno na župnijski urad v Bogojini, p. Dobrovnik.

Neradnovci: 11-ga julija so pokopali na Gornjen Siniki preč. g. župnik Geza Tull Cecilijo Šimon, 15 let staro hčer Šimon Janoša i Marije iz Neradovec. Bila je na Vogrskom na deli z delavci Janoša Žiško, palera iz Adrianec. Tam se je prehladila i bila tri dni betežna. Gda njoj je pa ne bilo bogše, se je s svojim bratom Karlom podala domo. Svojega doma pa je ne mela veselja zaglednoti, ar je 10. julija mrla na poti v bližini Gornjega Sinika. Molimo za njo!

Španjolsko i Prekmurje. Na Španjolskom pravijo, da je človek, šteri vidi skoz železa. Pri nas pa so takši ljudje, šteri vidijo skoz stene, — či je luknja v steni.

Brez vednosti odgovornoga urednika se je vrino v naš list napad na štrigovskoga župnika. Mi se v Medjimurske cerkvene razmere ne vtičemo.

Na ministra za zgradbe sta našiva poslanca prošnja vložila, ka se zdaj da penez od nakazanih 4 milijon Din. za Slovenijo za Prekmurje, ka se tu popravijo naše ceste, predvsem túdi cesta Radmožanci — Turnišče i Domanjšovci — Hodoš.

Poslanec Klekl so vložili prošnja na mta. za agrarno reformo, naj se zemlja da tistim nazaj, ki so jo zgubili zato, ar so njuva deca odskočila na Vogrsko. Poslanec prošnja, naj zemljo dobijo nazaj, šterih sinovje so se povrnoli že na vojaško službo.

Vogrski list naše stranke bo za kratek čas na svetlo dan v Subotici. Naprej že opozarjamo naše naročnike, ki majo madjarske poznanice, naj je opozorijo na te list. Že objavimo kelko bo koštao.

Ki so za volo 1. 1899. rojenih svojih vojakov, da se rešijo vojaške službe, poslali prošnje na g. poslanca Klekla ali druge vojaške stvari, naj vzemejo na znanje, da so je g. poslanec vse te stvari rešili i prekдали na dotično mesto i se zavzeli da se ugodno rešijo. Ar je dosta teh prošenj se vsakomi posebi ne more na znanje dat, zato se da tem potom.

Naših konjov ne pústi notri Austrija, ar se je več kelvih z vozilo od nas vó v Austrijo. Samo zvnredno se dovoli uvoz naših konjov v Austrijo.

Mrlí so pred ednim mesecom pri sv. Martini vlač. g. Molnar Jürji pleb. od jetike. Pokojni so bili močni kak hrast, a zahrbtni beteg jih je napadno i še v najlepših letaj v grob spravo. Veliki šereg farnikov jih je spravo 26. juna k večnomi počitki. Na njuvo mesto so prišli začasno vlač. g. Marcíuš. Vsem dobrim dúšam v molitev zročimo pkojnoga posebno pa njihovim farnikom. Vu meri naj počivajo. Sosedna Črensovka fara je kesno dobila obvestilo smrti

i zato ne se mogla udeležiti sprevoda. Mesto sprevoda molimo za pokojnoga, da njemi večna svetlost kem prle zasija.

Dvestoletnico Kúzmičovoga rojstva so z velikov slovesnostjov obhajali v Strúkovci naši bratje evangeličanci. Zastopana je bila hvalevredno na toj slovesnosti i naša vojaška pa civilna oblast. Molitev lepe vsebine za pokojnoga je zvršo šinjor Kovač Štefan, spominsko tablo na rojstnoj hiži Kúzmičovej je odkrio z lepim govorom g. Šiftar Karol, ev. pastir iz Bodonec, predgo je pa držao g. Lutar Adam, ev. pastir iz Puconec, v šteroj je navdúšeno naštevao zasluge pokojnoga. Tomi i katoličankomi Kúzmiči mamó zahvaliti prekmurci, ka sta napravila fundament, na šteroga so zidali i i še zidajo naši zavedni Slovenci izobrazenci gojitev našega jezika, ka se razvija i postane z jezikom prek Móre eden knževni jezik ne da bi zgúbio svoje lepote i ne da bi sprejeo nasebe falinge prečnoga. A ar je živ mora rasti i se spolnjavati. Daj Bože, da slavnost v Strúhovcih nas k tomi cíli bliže pripela. I to je tem bole mogoče, ar zdaj ne leži prepoved na našem lepom jeziki, kak negda, gda niti v uradi, niti v šoli pa skoro že v cerkvi nesmo se smeli z njim oglasiti.

Oskruniteo tešanovske kapele Horvat Štefan je obsojen na dva mesečni zapor.

Ki ščejo z Gančan iti na V. kat. shod v Ljubljano, naj se glasijo pri Grlec Mariji švelji v Gančani. Ona bo naznanila Gančance dale. —

Vogelni kamen do blagoslavljali dnes v nedelo v V. Polani. Sv. meša se opravi v M. Polani i edtec bo šla procesija v V. Polano.

Država.

V Maribori sta se na ednok zgodile te tveden dve smrtinvi nesreči. Železničara Robara je vlak povozo, 13 letni učenec meščanske šole pa se je zalezao pri kopanji.

V Kragujevci na Srbskom je bilo jako veliko vojaško skladišče municije. 15. julija pa je naednok eksplodirala ta municija v skladiščih. Eksplozicija je šla od ednoga skladišča v drugo i je cell den pokalo, grmelo i bio potres. Gosti dim je legeo na varaš. Po zraki so letali falatje granat i túdi cele granate. Hiže poleg skladišča so se porušile, po vseh oknih so se spotrii glazi, ltak je ne bio nišče mrtev, ar je lústvo hitro bežalo vse vó z mesta. Komaj večer okoli 6 vüre je jenjalo pokanje i potres, gda se je prebivalstvo povrnolo v svoje hiže.

Mala Antanta. 28. tuga meseca do meli spravišče voditeli Male Antante, to je Jugoslavije, Češke i Romunije, v Sinaji varaši na Romunskom.

Novi volitve. Kak se guči bodo novo volitve (követválasztás) že letos meseca novembra. Itak je to ešce ne gotovo.

Vojni zakon i Pucelj. Puclja poznamo, kak velkoga junaka iz Sobote lansko leto. Gda so bile volitve, je vsešerom oblúblao lústvi, kak de on za to, da se naj vojaška služba skrajša. Gda je pa prišlo zdaj do glasanja, ali se naj sprime vojaški zakon, šteri najbolje terši kmečke sine, je junak Pucelj pobegno iz parlamenta, ne da bi vúpao proti glasati. Proti so bili samo naši poslanci i socialisti.

Izlet v Pariz. Letos odidejo naši Orli na mednarodno tekmo katoliških telovadnih družtev v Pariz. Tekma se vrši 25. in 26. julija pod predsedstvom predsednika Francoske republike. Naši Orli so bili prvi že v dveh svetovnih tekmah; ovo leto na Francoskom v Štrasburgi, lani pa na Češkom v Brni. Kak bo letos v Parizi, bomo že poročali.

Svet.

Dvojen umor ali samomor v Beči. V ponedlek 16. toga meseca so najšli na stanúvanji grofa Revertera njegovo ženo i Rudolfa Dovrtija streljeniva. Ne ve se pa šče, ali sta se sama strelila ali jiva je streló grof Revertera, šteri se je tisto zajtro od pelao.

V Ameriki v rúdniki Mace je nastao strašno velki ogen, šteri je napravo več kak milijono dolarov škode, 1200 lúdi je brez strehe.

Med Češkov i Madjarskov državov so se srečno končala pogajanja glede penez.

Od vročine na Francoskom so mrlí že 3 lúdje, na Angleškom 18, na Holandskom pa 60.

V Ameriki je streló 40 let stari zdravnik edno slovensko deklb, ar ga je ne štela vzeti.

Cene v Maribori: mladi praščiči 5-6 tjednov stari 800-1100 koron eden, 7-9 tjednov stari 1200-2000 koron, 3-4 mesece stari 2300-3500 koron, 8-10 mesecov stari 5400-5800 koron, 1 leto stari 10000 koron, 1 kila žive vage 80-100 koron; najdebelejši mastni 115-120 koron.

Cene silja v Novom Sadi: pšenica 1640-1660 koron meter, ječmen 1180 koron meter, oves 1280 koron meter, kukorca 1200-1220 koron meter, prva pšenična mela 2660 koron meter, drugoga 2500 koron meter, otrobje 600 koron meter.

Pri nas je bilo 8. julija letos vseh papirnatih penez 5 milijard 644 milijone, 364 jezer 880 dinarov.

Penezi: 18. julija je valalo 100 madjarskih koron naših 4 korone 40 filerov; 100 nemških mark 16 naših filerov; 100 naših koron 16 italijanskih lir, 1 dolar 375 koron, 1 češka korona 10 naših.

Naznanje

vsem onim, šteri se spravljajo k zidi, prle kak bi si prskrbeli,

Cement, Vapno, Železne nosilce, (Traverse) Okove (Spolarijo) in Štedilnike (Sparherde)

naj se obrnejo k meni, nadale priporačam: Dobropoznate moje specialne Garantierane kose, vsakovrstno orodje (škér) za les pa za železo obdelavati. Jako točna in poštena podvorba.

Trgovina z železom

Jožef Toplak prle Marton Kálmán
Dolnja Lendava, Glavna ulica 67.

JOŽEF NEŠKUDLA v Cic. — Jablom n/Orl, Češka ustanovljeno l. 1810. pošilja v predobroj kakovosti vse cerkvene obleke, kazule, pluviale, dalmatike, antependije, cerkvene bandere, društvene zastave predvsem orlovske, kelihe, ciborije, monštrance i vse posode iz kovine. Stare obleke se umetno i fal popravijo. Kelihí se za ceno od 300 Din. naprej pozlatijo. Vse reči se bodo brez carine dopošljale. Za celo Jugoslavijo je zastopstvo pri:
JAROSLAV NEŠKUDLA,
Ljubljana, Sv. Petra cesta 25.

Kraleski notar

Ferdo Križan v M. Soboti

ma svojo notarsko kancelarijo od 13. julija naprej v občinskoj (varaškoj) hiši.

14 dnevni

tečaj za vezenje (Stickkurs)

se bo obdržaval v Murski Soboti, kak hitro se priglasí dovolj udeleženk. Osebe, ki so kupile Singerjev šivalni stroj, imajo pouk brezplačen, one pa, ki imajo stari singerjev stroj, bodo plačale mali prispevek. Tečaj posečajo lahko túdi osebe, ki nimajo ravno Singerjevega stroja.

Pojasnila se daje v trgovini

BRATA BRUMEN

v Murski Soboti,

kjer se túdi sprejema priglasé in kjer je zaloga naših strojev.

SINGER šivalni stroji BOURNE & Co.
NEW-YORK.

Dr. Josip Goljevšček

odvetnik v Murskoj Soboti se je preselo s svojov pisarnov iz občinske hiše v hišo trgovcov

BRATA BRUMEN

(prle dr. Ritscherjeva hiša) poleg sodnije.

Proda se novo belo pchištvo iz mehkega lesa za celo spalno sobo (kompletno) za primerno ceno. Na vpógléd pri g. ŽALEKU v GRADU v Murskoj Soboti.

Gospodarstvo.

Grozdna pisnivost.

Nekelko menje znana ali telko bole nevarna od peronospore je grozdna pisnivost. Ešče se najdejo pri nas kraji, gde je toga betega dozdej ne bilo opazati, itak so takše gorice jako redke. Te beteg je inačiči, po krajih, po legi i po vrsti trt ali rozg.

Od grozdne pisnivosti napadene gorice zglejajo že od deleč nekolko temnosivkaste. Či pa bole pogledamo listje, najdemo, da je pokrito najprle z belov, sledkar pa s sivov, pepeli podobnov farbov i smrdi po pisnivosti. Či pisnivost z rokov zbrisemo, zapazimo odspodi rjavkaste liše. Ar glivica s svojov rastjov zapira listne luknjice, onemogočuje s tem dihanje celoga dela trte, šteri leži od zemle gor, i to škodi tak rasti trsa, kak debelenji jagod. Glivica pa ceca tudi tisti sok, šteri je namenjeni za trs i za jagode i tak jih vničjuje s tem, da oni premalo hrane dobijo.

Či se pisnivost napravi okolik raztoče jagode, zabranjuje jagodino nadaljno rast; zavolo toga počj lupina v deževnom vremeni. Či so jagode ne jako napadene, ne razpokajo, nego samo zastanejo v rasti, ostanajo drobne, suhe i kisile. Tudi že odraščeno grozdje napada te beteg, itak je pa škoda zdaj že menša. Či pa te beteg že rano nastopa, je lejko vničena cela bratva i se grozdje skoro nemre ponučati. Zato se more takše betežno grozdje pri bratvi posebi brati.

Pisnivost nastopa najraj v vednakoj, zaprtoj legi i v žmetnoj ilovnatoj zemli. Najbole trpijo od toga betega šipon, burgunder, muškatelec i portugizec. Gosti i topeo dešč šče pomaga pisnivosti rasti, tak tudi topeo vlažen zrak. Te beteg se je najprle pokazao na trsji leta 1848. na Francuskom, gde se je hitro širio po celoj državi i je bio leta 1850. že na Španskom, v Italiji i prinasa. Komaj v leti 1860. so najšli vrastvo proti tomi betegi i to vrastvo je žvepleni prah.

Žveplo s svojov parov z kislinov napravi, da pisnivost več nemre rasti. Čim toplejše je sunce pri žveplanju, tem bole se razvija žveplova kislina; zato se zapazuje par dni po žveplanju nekšji vonj, smrad po goricah. Tak se vničijo vsi betegi, do šterij pride ta žveplena para, žveplanje pa ne vničjuje samo betega, nego je jako dobro za trsje tudi inači. Pravijo najme, da cvetejo žveplane gorice dosta lepše i se oplodijo dosta bole kak nežveplane.

Žvepla se po potrebi tri do štirikrat na leto. Žveplati pa se more včas, gda so se pokazala prva znamenja betega. Najbogše je včas žveplati i negledati, da se beteg razširi. Prvikrat se naj žvepla malo pred cvetom trsja, to je ali pred prvim ali po prvom špricanji. Drugikrat se naj žvepla, gda trsje cvete, sledkar pa gda je potrebno, kak nastopa beteg. V drugi polovici meseca avgusta, gda se je začnalo že grozdje mehčati, se more henjati z žveplenjom, ar bi mogoče tak prišlo prveč žvepla v mošt, i bi se vino pokvarilo. Žvepla se naj pri mirnom, tihom i sunčnom vremeni. Pri žveplanju trbej posebno gledati na grozdje, listje i mladike. Najbogše včinimo, či napravimo med listjom fino žvepleno meglo, štera se vse na vse kraje trsa. Či žveplo spada v predebelih plasteh na grozdje, ne samo, da ne pomaga nikaj, nego ešče škodi. Zato moremo nūcati pri žveplanju samo najbogše žveplalnice (pihalnice) i nūcati najfinejše 90%-no kristalizirano žveplo. Slabo žvepljenje ali z nedobrim pihalnikom je bogše pūstiti. — (Po Slov. gospodarji.)

Zagrebečki protokol.

Ar smo Slovenci v prvij vrsti i ar nam je vno go na tom ležeče, da dobimo avtonomijo, stera je edina pot do zadovolnosti našega naroda i cele naše tak jako ljublene države, bomb tu objavili tudi mi v naših malih Novinah tisto pogodbo, štero so sklenili NRS to je srbska narodno radikalna stranka, kak zastopnica srbskoga naroda, HRSS to je Radičova stranka, kak zastopnica horvatskoga naroda, SLS to je slovenska ljudska stranka kak zastopnica slovenskoga naroda i JMO. to je muslimanska organizacija kak zastopnica muslimanskoga naroda. Sklenola se je ta pogodba 13. aprila to je včas po volitvah. S tov pogodbom se je štel dosegnoti to, da se bo vladalo pravično i pošteno tak kak to zahtevle naše jugoslovansko lūstvo i cela naša država. Veselili smo se toga mi i veselila se je tomi cela država, ar nam je s tem bila zagotovljena že avtonomija. Ali naše veselje je bilo prezgodnje, ar so radikalci ne šteli držati svoje reči, štero so dali i neso šteli držati pogodbe, štero so podpisali. To je za radikalce i demokrate, šteri so najbole dol gučali radikale, naj ne držijo te pogodbe, pravim to je takša sramota ne samo za radikalno stranko, nego za celo našo državo, da se z nas zdaj lejko norca delajo vse države na sveti, ar so s tem pokazali naši politiki, centralisti da jim je nikaj za zadovolstvo naroda i za državo, nego samo za svoj žep. S tem so pokazali, da so navadni švindlarje i lažnivci, šterim se nemre nikaj vōrvati. Tu vam podamo celo pogodbo, prekmursko lūstvo, da boš vidilo, kakšo pogodbo so sklenoli Benkovi z nami, a so potem Kūharovi i Hartnerovi nagučali Benkove, naj ne držijo prisege, naj prelomijo zavezano obljubo, naj lažejo. I Benkovi so to napravili i s tem so vsi trije pokazali, da so navadni lažnivci, šteri samo za nos vodijo lūstvo i si punijo žepa. To je že tretja sramota, štera je prišla na den, štera je pokazala vso grdobo gnijle politike Benkove—Kūharove i Hartnerove.

Pogodba se glasi:

Zapisnik

dne 13. aprila, 1923. sestavljen med odposlanci NRS zastopniki horvatskoga i slovenskoga naroda in JMO v Zagrebi, v prostorih kluba HRSS.

Navzoči: za NRS: gg. Marko Gjurčić, predsednik posl. kluba NRS in dr. Vojislav Janič, tajnik glavnoga odbora NRS;

za HRSS: gg. Stjepan Radič, predsednik HRSS; dr. Vladko Maček, podpredsednik HRSS; dr. Stjepan Kosutić, tajnik HRSS;

za SLS: gg. dr. Janko Brejc, narodni poslanec; Franc Smodej, glavni urednik „Slovenca“;

za JMO: gg. dr. Mehmed Spaho, predsednik kluba JMO; dr. Halidbeg Hrasnica, predsednik kluba JMO; Hanzalija Ajanović, narodni poslanec in urednik „Pravde“;

za Bunjevce: gg. Blaško Raič, narodni poslanec.

V dugšem večkratnom pogučavanji i pogovori od današnjega političnoga i parlamentarnoga položaja so se gori imenovani zastopniki pogodili etak:

Predpogoji sporazuma med zgoraj imenovanimi zastopniki so izprememba vladanja v Horvatskoj, Sloveniji i v Bosni.

NRS more z delom pokazati, da ne misli niti ednoga pitanja za vreditev medsebojnih odnošajov rešiti s silov.

Za Horvatsko trbej napraviti:

1) Vkljup pozvati vse občinske svete, da zvolijo svoje načelnike i uradnike po zakoni, ne pa po odredbah.

2) More se odpūstiti vsem političnim i vojnopolitičnim obsojencom.

3) Nakūpleni živež za lūstvo v Dalmaciji, Bosni i Hercegovini se more pripelati na določena mesta za pomoč krajom, gde ne pridclajo telko, kak je potrebno za življenje.

4) Morejo se staviti vsi avstrijski casarski patenti. Po teh patentih se od zdaj naprej več nišče nesmi soditi.

5) Popunoma se more nazaj postaviti zakon od imovinskih občinah i včas se morejo zročiti njūvo imanja v roke za to zvolenih i pooblaščenih.

6. Imenūvanje nameštnika i velkoga župana se zvrši z dogovorom vodstva HRSS.

7) Žandarje nemajo v nikšem pogledi zvršavati nikšega upravnoga, finančnoga ali sodnoga vreditvanja samostojno, nego samo kak pomoč drugih samostojnih uradnikov.

Za Vojvodino ravo te spremembe valajo, posebno pa se morejo odstraniti vsi madžaroni.

Za Slovenijo vala, ka za Horvatsko posebno pa šče vala:

1) pokrajinski namestnik se more imenūvati z sporazumenjom SLS;

2) razpūstijo i prepovejo se vse grozeče organizacije, posebno pa Orjuna;

3) izmenjajo se v sporazumenji z SLS vsi pristranski vekšji uradniki pokrajinske uprave v Sloveniji;

4) dovolijo se potrebni penezi za vseučilišče i šole, šterih nega v proračuni, sō pa v zakoni.

(Za Bōsnijo i Hercegovino so tudi določene v 8 točkah najvažnejše pravice).

Na zadnje se more včas henjati razdelitev zemlje na Horvatskom, v Sloveniji, v Bosniji i Hercegovini.

Zastopniki HRSS, SLS i JMO bodo v parlamentu omogočili NRS zvolitev skupšinskoga predsednika i sestavo samo radikalne vlade. Ravno tak do gornji zastopniki omogočili tudi odobrenje vseh poslancov v verifikacijskom odbori i narodni skupščini.

Pogajanja se bodo ešče nadaljivala, da pride do sporazuma.

Po prečtenji zaključeno i podpisano:

M. Gjurčić s. r. Dr. Voj. Janič s. r. Dr. Janko Brejc s. r. Fr. Smodej s. r. Stjepan Radič s. r. podpredsednik HRSS. Dr. Vladko Maček s. r. Dr. Stjepan Košutić s. r. Dr. M. Spaho s. r. Dr. Hrasnica s. r. H. Aljanović s. r.

To pogodbo so podpisali srbski poslanci s horvatskimi i slovenskimi i muslimanskimi, ali srbski jo neščejo držati. Pa bi te človik mogo delati s tak nepoštenimi ljudmi?

Pošta.

Šiftar Matjaš. Sebeborci. Če sin ne bi te mesec prišo domo, dajte svedočanstvo napraviti, ka je že 20 mesecov obljubo v prejšnjov vojski. To svedočanstvo podpiše župan i trije odborniki pod prisegov pa podpiše jo tudi glavvarstvo. Tak delajo vse občine. Naciše svedočanstvo neje dobro. **Hotižancom i kotančanom.** Poslanec Klekl so znova urgerali dvakrat pospoloma pri direkciji vode, da se že ednok določena šuma za bōranje Mōre vōplača. Zdaj so se pa v toj stvari obrnoli naravnost na samoga ministra z upitom. Vūpajte se, ka njihovo postopanje bo rodilo sad. — **Š. P. Renkovi.** Odposlano. — **Š. J. Beltinci.** Istotak oboje.

Prvovrstna vina se dobijo po najfalejši ceni pri rankovskom poštaru JANEZ TITANI v Črnelavcih hiš. štev. 33.

Prodaj

10 oralov oratje zemlje i hišo.

Pozvediti v Peklenici na marofi.
Pošta: Mursko Središče, Medjimurje.

JOŽEF ŠKERLEC
iz GORNJE RADGONE

má svojo zálogo najboljšega

portlandcimenta

v Rankovcih pri Maican Leopoldi
hšt. 11. gde se tudi lejko naroči
vapno.

Pazka!

Pazka!

Oda se mlín z dvema parama kamnov, 1 valek mašin za olje, žagovenicjanka i edna cirkulanka, stanovanjsko i gospodarsko poslopje, 2 plūga zemle, stalna vodna moč.

Cena 350 jezero Din.

Prometna pisarna „**Slivar,**“
Ljutomer, Stari trg 47.

Naročte si „Novine!“